

Kraków 03.04.2024 r.

dr hab. Ewa Pawluczuk
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Wydział Form Przemysłowych
30-108 Kraków, ul. Smoleńsk 9

Recenzja

Recenzja dorobku twórczego, artystycznego i projektowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Pohl, pracującej w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na Wydziale Projektowym, sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym 04 września 2023 roku.

Zlecenie podjęte na podstawie decyzji Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach z dnia 11 grudnia 2023 roku, o powołaniu do składu Komisji Habilitacyjnej.

Recenzja powstała na podstawie analizy otrzymanej dokumentacji:

1. dr Anna Pohl, *Autoreferat* (92 strony formatu A4)
2. dr Anna Pohl, *Portfolio* (88 stron formatu A4)

Informacje o Kandydatce

Wykształcenie

2004 – Studia magisterskie: Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach,
kierunek: Wzornictwo Przemysłowe, specjalizacja: Komunikacja Wizualna, studia dzienne, ukończone z wyróżnieniem

Tytuł pracy dyplomowej: „Koncepcja i realizacja wystawy zbiorowej w halach pofabrycznych Muzeum Techniki i Włókiennictwa w Bielsku-Białej”

Promotor: prof. Michał Kliś

2005-2006 – Podyplomowe Studia Kuratorskie w Zakresie Wystawiania Sztuki Współczesnej, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie,

2014 – Doktorat: Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydział Wzornictwa, dziedzina: sztuki plastyczne, dyscyplina artystyczna: sztuki projektowe

Tytuł pracy doktorskiej: „Rola dizajnu w kształtowaniu wizerunku miast. Scenariusz dla miasta Katowice”

Promotor: prof. Michał Stefanowski

Recenzenci: prof. Ksawery Piwocki, dr hab. Ewa Stopa-Pielesz

Stypendia i wyjazdy zagraniczne

2008 – (5 dni): prowadzenie zajęć dydaktycznych wraz z dr hab. Ewą Stopą-Pielesz, Accademia di Belle Arti di Urbino

2011-2012 – stypendystka programu Doktoranci dla Innowacji w ramach Design Silesia

2012 – wyjazd w ramach programu Erasmus (5 dni): prowadzenie warsztatów wraz z Romanem Kaczmarczykiem, Aalto University, School of Art, Design and Architecture, Helsinki

2018 – nauczycielka wizytująca/staż dydaktyczny (3 miesiące): współprowadzenie zajęć dydaktycznych na kursie Interactions and Electronics (studia licencjackie), koordynowanym przez dr Natalię Romero Herrera, Industrial Design Engineering, TU Delft

Zatrudnienie

2003–2004

- asystentka-stażystka w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej (kierownik pracowni: prof. Michał Kliś)

2005–2012

- managerka Galerii Architektury SARP
- projektantka SARP Katowice oraz Galerii Architektury SARP

2007–2012

- właścicielka jednoosobowej firmy projektowej

2010–2011

- specjalistka ds. sieciowania w projekcie: Innowacyjny Dizajn Lokomotywą Śląskiej Gospodarki. Sieć współpracy środowisk akademickich z biznesem (ASP w Katowicach)
- wykładowczyni WST w Katowicach

2006–2011

- Instruktor w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej (kierownik pracowni: prof. Michał Kliś)
- w Międzykierunkowej Pracowni Projektowania Plakatu (kierownik pracowni: prof. Michał Kliś)

2014–2015

- asystentka w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach
- studia licencjackie: w Pracowni Projektowania Tożsamości Wizualnej (kierowniczka pracowni: dr hab. Ewa Stopa-Pielesz)
- studia magisterskie: w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej (kierowniczka pracowni: dr hab. Ewa Stopa-Pielesz)

2015–2018

- adiunktka w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach
- studia licencjackie: w Pracowni Projektowania Tożsamości Wizualnej (kierowniczka pracowni: dr hab. Ewa Stopa-Pielesz)
- studia magisterskie: w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej (kierowniczka pracowni: dr hab. Ewa Stopa-Pielesz)

Pani Anna Pohl swoją działalność zawodową jak i dydaktyczną związała z Akademią sztuk Pięknych w Katowicach oraz z terenem Górnego Śląska. Co prawda pracę doktorską realizowała na ASP w Warszawie, ale jej podmiotem było miasto Katowice. Wpływ na jej pracę dydaktyczną miały kontakty jakie nawiązała podczas wyjazdów do Włoch i Finlandii w ramach programu ERAZMUS oraz 3-miesięczny staż w TU Delft w Holandii. Przez długi okres asystowała w prowadzeniu zajęć prof. Michałowi Klisiowi i dr hab. Ewie Stopie-Pielesz. Obie te postaci ukształtowały częściowo jej postawę jako wykładowcy akademickiego i metody dydaktyczne. Studiując przebieg zatrudnienia i podejmowane wyzwania zawodowe nie sposób nie zauważyć, że Pani Anna ma duże doświadczenie w pracy w zespołach projektowych. Zdecydowanie częściej realizuje projekty zespołowe niż indywidualne i jak sama pisze *„Praca organizacyjna stanowi największą część mojej pracy zawodowej, dobrze czuję się w tej roli i jest ona zgodna z moim charakterem i kompetencjami.”* Praca w zespołach projektowych wymusza przydział działań zgodnych ze zdolnościami i kompetencjami ich członków. Habilitantka zdecydowanie najlepiej spełnia się w roli badaczki, koordynatorki i edukatorki. Posiada również zdolności menadżerskie, które niewątpliwie są niezwykle przydatne.

Pani Anna uczestniczy aktywnie w pracach organizacyjnych uczelni, jest członkiem ciał kolegialnych, kuratorem wystaw. Najważniejszymi przedsięwzięciami, których była współtwórcą i współorganizatorem to kilka edycji konferencji AGRAFA. Jest również współautorem identyfikacji wizualnej tego wydarzenia. Habilitantka bierze udział w badaniach statutowych uczelni, oraz innych tego typu działaniach realizowanych na rzecz instytucji państwowych i zakładów produkcyjnych, współpracując np. z Politechniką Warszawską i Uniwersytetem Śląskim. Była również członkiem zespołu Akademii Sztuk Pięknych ds. modyfikacji koncepcji Systemu Informacji Miejskiej dla miasta Katowice, powołanego przez Prezydenta Miasta. Efektem prac zespołu jest wdrożenie projektu SIM dla Katowic wg jego wytycznych i projektu. Uczestniczyła w wystawach, związanych głównie z prezentacją nagrodzonego wielokrotnie projektu identyfikacji wizualnej budynków ASP w Katowicach, który współtworzyła.

Pani Anna Pohl jest również autorką rozdziałów w publikacjach poświęconych np. postaci prof. Michała Klisia oraz tematyce związanej z tożsamością miejsca i popularyzacją osiągnięć macierzystej uczelni. Bierze również czynny udział w konferencjach branżowych i szkoleniach w Polsce i zagranicą, jest organizatorką warsztatów dla studentów, pracowników ASP i instytucji miejskich. Uczestniczy w szkoleniach, ale również jest ich organizatorką, która wykorzystuje swoje kontakty zagraniczne do zaproszenia projektantów, którzy mogą je poprowadzić. Nie sposób wymienić wszystkich aktywności Habilitantki. Jest ich tak wiele, że nie mam pojęcia jak znajduje na nie czas, jednocześnie prowadząc działalność dydaktyczną. Pani Anna Pohl jawi się jako osoba niezwykle cenna dla ASP w Katowicach, obdarzona niezwykłymi zdolnościami organizacyjnymi i menadżerskimi. Ze swojego doświadczenia na WFP ASP w Krakowie wiem, jak trudno zachęcić pracowników do takiej aktywności.

Myślałam, że może znajdę jakąś skazę na jej wizerunku, zwracając uwagę na małą ilość projektów realizowanych samodzielnie, bez współuczestnictwa dużego zespołu, ale odnalazłam wśród ogromnej ilości dokonań również takie przykłady związane głównie z projektami aranżacji wystaw i ich identyfikacji. Ważną informacją jest współuczestnictwo Habilitantki w tworzeniu nowego programu Wydziału Projektowego Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach w zespole wraz z Martą Więckowską oraz Zofią Oslislo-Piekarską.

System informacji wizualnej dla budynków ASPw Katowicach pierwszy projekt wskazany jako część dzieła habilitacyjnego

Kompleksowy projekt systemu informacji wizualnej dla trzech budynków katowickiej ASP o różnych stylach architektonicznych

Zakres projektu Raciborska 50

Informacja miejsca (wewnętrzna):

- piktogramy
- podpisy funkcji
- podpisy pięter
- numeracja pomieszczeń głównych i technicznych
- panele przy windach
- plan budynku
- kierunkowa

Indywidualny wkład w projekt

Rola habilitantki w projekcie, obejmowała: organizację procesu, uwzględniającego partycypację członków akademickiej społeczności. W obu etapach projektu współkoordynowała akcję społeczną uwzględniając aspekty prawno-formalne. Współuczestniczyła w wypracowaniu koncepcji graficznej, a także wypracowaniu metod pozwalających na przełożenie zebranych materiałów na przestrzenne nośniki informacji. Była odpowiedzialna za zaprojektowanie nośników informacji: podpisów pięter, numerację pomieszczeń głównych i technicznych, informację kierunkową. Opracowała i testowała prototypy nośników. Przygotowała także szczegółową dokumentację techniczną dla wykonawcy. Prace wdrożeniowe związane z aktualizacją i uzupełnianiem systemu koordynuje do dziś.

W tym przypadku mamy do czynienia z realizacją na terenie miejsca pracy większości członków zespołu. Wydawało by się, że da to projektantom większą swobodę działania. Jednak były pewne ograniczenia związane z kosztami realizacji (niski budżet) oraz charakterem obiektu. System informacji miał podkreślać artystyczny i indywidualny charakter tego miejsca. Ze względu na skomplikowaną strukturę budynku rola informacji wizualnej była niezwykle istotna.

Wiodącym elementem systemu są cyfry autorskie, zaprojektowane przez byłych i obecnych pracowników ASP w Katowicach. Koordynacja działań zespołu projektowego z autorskimi koncepcjami pracowników z pewnością była dużym wyzwaniem. Cyfry o dużych rozmiarach naniesiono bezpośrednio na powierzchnię betonowych ścian. Każde piętro jest nimi opisane (nr piętra, numery na drzwiach), a do informacji szczegółowych użyto białych neutralnych nośników. Zastosowano krój pisma Scala, będący pismem uczelni w Katowicach. Nośniki informacji dają się łatwo demontować co ułatwia przystosowanie pomieszczeń do zmiennych funkcji. W strefach głównego wejścia oraz ważniejszych ciągów komunikacyjnych umieszczono duże plany obiektu ułatwiające osobom z zewnątrz orientację. Na całościowym planie budynku można nanosić aktualne informacje na temat wydarzeń – konferencji lub wystaw itp. W systemie znalazły się oczywiście specjalnie zaprojektowane piktogramy oznaczające funkcje pomieszczeń. Na uwagę zasługuje dostosowanie charakteru graficznego informacji do specyfiki architektonicznej poszczególnych budynków.

System nadał siedzibie ASP i jej wnętrzom niepowtarzalnego charakteru i niewątpliwie jest oryginalnym rozwiązaniem wyróżniającym go spośród innych uczelni.

Projekt został kilkakrotnie nagrodzony:

- Nagroda Zamku Cieszyn w konkursie Śląska Rzecz 2016 za projekt systemu informacji wizualnej w budynku ASP Katowice, przy ul. Raciborskiej 50
- Nagroda Zamku Cieszyn w konkursie Śląska Rzecz 2020 w kategorii grafika użytkowa za projekt systemu informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach, przy ul. Koszarowej 19 i Raciborskiej 37, 2021
- Wyróżnienie w międzynarodowym konkursie: IIIrd award-2023, International Institute for Information Design za projekt systemu informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach, 2023

Designing for identity

projekt badawczo-wdrożeniowy z obszaru projektowania przestrzeni publicznej z elementami placów zabaw

Ocenę tego osiągnięcia pozwolę sobie zacząć cytatem z autoreferatu autorki „*Współpracując z instytucjami staram się wdrażać podejście partycypacyjne. Postrzegam rolę projektanta przede wszystkim jako inicjatora zmian, edukatora oraz mediatora pomiędzy różnymi grupami interesariuszy, posiadającego odpowiednie narzędzia do tłumaczenia złożonych procesów*”.

W pracy projektowej najczęściej jestem odpowiedzialna za część analityczną, strategię oraz wdrożenie. W projektach zespołowych chętnie przyjmuję rolę liderki i koordynatorki”.

Praca nad tym projektem jest kwintesencją poglądów autorki. W pierwszym etapie zbudowała interdyscyplinarny zespół ekspertów, zapraszając przedstawicieli Fundacji Napraw Sobie Miasto, urbanistów, architektów oraz historyka sztuki. W dalszych pracach uczestniczyli studenci Pracowni Projektowania Tożsamości, dla których była to świetna możliwość nauki w zetknięciu z realną sytuacją w przestrzeni miejskiej. Podejście i narzędzia partycypacyjne zastosowano w konsultacji z mieszkańcami mającymi na celu definiowanie potrzeb użytkowników, współprojektowanie oraz wybór koncepcji w kontekście zaproponowanego przez architektów rozwiązania. Należy podkreślić międzynarodowy charakter projektu, oraz to, że zastosowane metody badawcze zostały elementem programu kształcenia w Pracowni Projektowania dla Tożsamości, którą kieruje Pani Anna Pohl. Powszechnie uważa się, że projektant tworzy wzory przedmiotów codziennego użytku o walorach artystycznych i funkcjonalnych, np. (meble, obuwie, maszyny, urządzenia przemysłowe, środki produkcji, środki transportu. Dorobek Habilitantki pokazuje, jak zmieniło się/poszerzyło pole działania projektanta. W przeszłości metodyka projektowania była podobna, ale obecnie nastąpiło ich wyodrębnienie i nazwanie jej etapów. Efektem działania projektanta w wyżej omówionym przykładzie, stało się przygotowanie wytycznych dla firmy architektonicznej, których uwzględnienie zaowocuje stworzeniem miejsca o własnej tożsamości, uwzględniającego potrzeby i oczekiwania wszystkich interesariuszy.

Podsumowanie stanowiły warsztaty i wystawa-prototyp narzędzia: „Zaprojektuj dobry plac zabaw”, wizualizująca przebieg projektu.

Koncepcja programu kształcenia Pracowni Projektowania dla Tożsamości

Ocenę tego dzieła również rozpocznę cytatami z Autoreferatu Habilitantki:

„*W ramach procesu dydaktycznego Pracowni Projektowania dla Tożsamości podejmowane są starania mające na celu uświadomienie studentom ich roli jako projektantów komunikacji wizualnej, odpowiedzialnych za współuczestniczenie w procesie kształtowania tożsamości miejsca*”.

„*Celem kształcenia jest zwrócenie uwagi studentów na wartości tkwiące w rodzimej kulturze, poznawanie własnej tożsamości, zachęcenie do czerpania inspiracji z lokalnego dziedzictwa oraz zdobycie umiejętności przekładania wybranych wartości we własnych projektach za pomocą współczesnego języka wizualnego. Oprócz umiejętności, które studenci wynoszą z innych pracowni, dodatkowym celem kształcenia jest zwrócenie uwagi na wartości tkwiące w rodzimej kulturze, poznawanie własnej tożsamości, zachęcenie do czerpania inspiracji z lokalnego dziedzictwa oraz zdobycie umiejętności przekładania wybranych wartości we własnych projektach za pomocą współczesnego języka wizualnego*”.

Program powstawał na podstawie doświadczeń dydaktycznych autorki z pracy z prof. Michałem Klisem i dr hab. Ewą Stopą-Pielesz. Swoją wiedzę na ten temat pogłębiała uczestnicząc w praktykach zagranicznych i w wielu konferencjach i warsztatach.

W tworzeniu programu wspomagali ją inni pracownicy ASP w Katowicach. Ważnym elementem kształcenia jest podejmowanie przez studentów tematów wymagających współpracy z np.: Urzędem Miasta w Katowicach, Urzędem Miasta w Cieszynie, Urzędem Miasta w Bielsku-Białej, Urzędem Miasta w Tychach, Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz Fabryką Pełną Życia w Dąbrowie Górniczej. Najlepszą metodą oceny stworzonego programu pracowni są efekty pracy studentów. Te, z którymi miałam okazję się zapoznać w dokumentacji są interesujące ze względów formalnych i merytorycznych. Wymienię kilka odmiennych w charakterze przykładów.

- Interdyscyplinarny projekt studentów wzornictwa ASP w Katowicach oraz etnologii i antropologii kulturowej UŚ, zakończony Koncepcją wystawy: Wełna jako czynnik więziotwórczy i kulturotwórczy w kontekście pasterstwa;
- Projekt tożsamości wizualnej akcji aktywizującej seniorów dzielnicy Załęże, autorka: N. Wielgus, dyplom licencjacki 2021;
- Projekt tożsamości wizualnej dla Porcelany Bogucice, autorka: M. Giertuga, dyplom licencjacki 2022

Projekty studenckie z Pracowni są prezentowane na wystawach końcoworocznych, konferencjach a czasem wdrażane w życie. Pani Anna Pohl była promotorką i recenzentką wielu prac magisterskich i licencjackich.

Na zakończenie swojego autoreferatu w rozdziale pt.: „Rola projektanta w organizacji procesów i edukacji wspierającej kształtowanie tożsamości miejsca w sposób zrównoważony” Habilitantka dzieli się z nami swoimi poglądami na rolę projektanta – budowniczego strategii projektowej i organizacji procesów. Zapoznaje nas ze swoimi metodami badawczymi i metodologią stosowaną by osiągnąć założone cele. Rozdział ten jest bardzo interesujący, świadczy o dojrzałości i głębokim zaangażowaniu Pani Pohl w działalność organizacyjną, dydaktyczną i projektową.

Konkluzja

Jestem pod wrażeniem działalności projektowej, dydaktycznej, a zwłaszcza organizacyjnej Habilitantki. Trudno znaleźć jakieś mankamenty, które mogłyby obniżyć moją pozytywną ocenę jej postaci.

Chciałabym zapytać jak znajduje czas na wszystkie działania, których się podejmuje.

Uważam że przedstawione projekty doktor Anny Pohl odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 742 z późn. zm.) i wnioskuję o nadanie Pani Annie Pohl stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

dr hab. Ewa Pawluczuk prof. ASP w Krakowie